

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત

શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૧-૨૦૨૨ થી અમલમાં આવનાર એમ. એ. સંસ્કૃત (CBCS)

સેમેસ્ટર - ૪ નો અભ્યાસક્રમ

CCT – 10

પ્રશ્નપત્ર - ૧૬

કુલ ગુણ - ૫૦

Credits – 04

SANSKRIT CLASSICAL LITERATURE STOTRAKAVYA & KHANDKAVYA

સંસ્કૃત લલિત સાહિત્ય - સ્તોત્રકાવ્ય એવં ખણ્ડકાવ્ય

ઉદ્દેશ : સંસ્કૃત પદ્યકાવ્યોમાં સ્તોત્ર કાવ્યનું મૂળ, પ્રકાર, લક્ષણ આદિ જાણી કૃતિનો અભ્યાસ કરવો.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : સ્તોત્રકાવ્ય તથા ખંડકાવ્યનો ઉદ્ભવ, વિકાસ, સ્વરૂપ, કૃતિના કર્તા - પુષ્પદંત, શિવમહિમ્નસ્તોત્રમ્ નું કૃતિલક્ષી મૂલ્યાંકન, ખંડકાવ્યોમાં મેઘદૂતની વિશેષતા, દૂતકાવ્યોની પરંપરા, કવિગત, કૃતિગત વિશેષતાઓ વગેરે.

કૃતિ: - પુષ્પદંત કૃત શિવમહિમ્નસ્તોત્રમ્, કાલિદાસકૃત મેઘદૂતમ્

Unit – 1 : સ્તોત્રકાવ્ય તથા ખંડકાવ્યનો ઉદ્ભવ, વિકાસ, સ્વરૂપ, દૂતકાવ્યોની પરંપરા	[૧૨]
Unit – 2 : શિવમહિમ્નસ્તોત્રમ્	[૧૩]
Unit – 3 : મેઘદૂતમ્ - (પૂર્વમેઘ)	[૧૨]
Unit – 4 : મેઘદૂતમ્ - (પૂર્વમેઘ)	[૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

(૧) સ્તોત્રકાવ્ય ઉદ્ભવ, વિકાસ અને સ્વરૂપ - ડૉ. મણિભાઈ પ્રજાપતિ, દ્વારકા - ૧૯૭૮.

(૨) Meghdoot – M. R. Kale, MLBD, Delhi.

(૩) Introduction to the મેઘદૂત - Dr. G. V. Devasthali.

(૪) Poetry and Poetical Rhetories in Indian Literature – RTH_ Grifitich, Delhi – 1985.

(૫) શિવમહિમ્નસ્તોત્ર - ડૉ. રવીન્દ્ર ખાંડવાલા, નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- ગીત-સંગીત ક્ષેત્રે સ્તોત્ર ગાયક તરીકે
- રંગમંચીય કલાક્ષેત્રે મલ્ટી મીડિયામાં તક મળે
- ભારતીય વિચારધારાના સંરક્ષક તરીકે

VAIDIC LITERATURE & LATTER WRITING

વૈદિક સાહિત્ય અને પત્રલેખન

ઉદ્દેશ : ભારતીય સંસ્કૃતિના ભવ્ય ગ્રંથો - વેદોનો પરિચય કરાવવો, આધુનિક વિજ્ઞાન સાથેનો તેનો ધનિષ્ઠ સંબંધ બતાવવો, સંસ્કૃતમાં પત્રલેખન કલા કેળવવી.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : ઋગ્વેદ મંડળ ૧૦ નો પરિચય, વિશેષતા, શૈલી, વિષયો, વિવિધ પ્રકારના સૂક્તો, દેવતાઓ, વિજ્ઞાન, સમાજ આદિ અને સંસ્કૃતમાં પત્ર વ્યવહાર રજાચિઠ્ઠી (વિરામ પ્રાર્થના), ખબર અંતર (આરોગ્યવાર્તા વિષયક), આમંત્રણપત્રક, પ્રોત્સાહનવર્ધક, કૃતજ્ઞતા પ્રગટન, વર્ધાપન અભિનન્દન, ગૃહસંકેતજ્ઞાપનાર્થવિજ્ઞપ્તિ, પુસ્તક પ્રેષણા વિજ્ઞાપનમ્ આદિ

કૃતિ: - ઋગ્વેદ મંડલ - ૧૦ નિયત સૂક્તા:, પત્રલેખનમ્

Unit – 1 : ઋગ્વેદ મંડલ – ૧૦ (૧) ૧૦.૧૪ યમસૂક્ત (૨) ૧૦.૧૫ પિતૃગણ સૂક્ત (૩) ૧૦.૩૭ સૂર્યદેવતા સૂક્ત	[૧૨]
Unit – 2 : (૧) ૧૦.૫૮ મન આવર્તન સૂક્ત (૨) ૧૦.૭૧ જ્ઞાન સૂક્ત (૩) ૧૦.૭૫ નધ: સૂક્ત	[૧૩]
Unit – 3 : (૧) ૧૦.૯૦ પુરુરવા-ઉર્વશી સૂક્ત (૨) ૧૦.૧૧૯ આત્મા સૂક્ત (૩) ૧૦.૧૨૫ વાગામ્ભૃણીય સૂક્ત	[૧૨]
Unit – 4 : સંસ્કૃતમાં પત્રવ્યવહાર	[૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

- (૧) Rgveda Samhita – H. H. Wilson & Sayan Bhasya, Ravi Prakash Anya, K. L. Joshi – સરસ્વતી અમદાવાદ.
- (૨) ઋગ્વેદ સંહિતા – શ્રી રામ શર્મા આચાર્ય – સરસ્વતી પ્રકાશન અમદાવાદ.
- (૩) ઋગ્વેદ ભાષ્ય – અનુ. શ્રી ધ્યાયમુની – દર્શનયોગ મહાવિદ્યાલય, રોજડ.
- (૪) Rgveda – H. D. Velankar, Vedik Samshodhana Mandal, Pune.
- (૫) ઋગ્વેદ સંહિતા વિધિ ભાષા-ભાષ્ય – આ. વિષ્ણુદેવ પંડિત, વેદ પ્રકાશન સમિતિ અમદાવાદ.
- (૬) ઋગ્વેદ સંહિતા (મં. – ૧૦) સંપા. ગૌતમ પટેલ, હર્ષદેવ માધવ, પાર્શ્વ પ્રકાશન.
- (૭) ઋગ્વેદ સંહિતા (મં. – ૧૦) સંપા. વસંત ભટ્ટ, સરસ્વતી પ્રકાશન અમદાવાદ.
- (૮) સંસ્કૃતસ્ય આદર્શ પત્રાણિ – ઇષ જગન્નાથ – સુરભારતી પ્રકાશન, બેંગલુરુ.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- ભારતીય સંસ્કૃતિના પ્રચારક તરીકે, કોર્પોરેટ બિઝનેસમાં સેક્રેટરી, પી.એ. તરીકે, લેટર ડ્રાફ્ટર તરીકે, વેદમંત્રીના ગાયક તરીકે

TEXTUAL CRITICIZE

પાઠ - સમીક્ષા

ઉદ્દેશ : પાઠ સંપાદન કરવાની કલા શીખવા જરૂરી બાબતોનો પરિચય મેળવવો, તથા વિવિધ વિષયો પર લખાયેલ સંસ્કૃત ભારતીય હસ્તપ્રતોનો પરિચય મેળવવો, મુદ્રણ દોષ સુધારવા જરૂરી ચિહ્નો જાણવા.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : પ્રાચીન ભારતીય લેખન સામગ્રી, હસ્તપ્રતોના પ્રકારો, હસ્તપ્રતોની સૂચિ, હસ્તપ્રતસંપાદન માટેના નિયમો, હસ્તપ્રતોની ભૂલો, પાઠાંતર વગેરે અશુદ્ધિઓ, સંપાદિત આવૃત્તિઓ (રામાયણ - શાકુંતલ, પંચતંત્ર) હસ્તપ્રતમાં મુદ્રણદોષ હોય તેને નિવારવા માટે જરૂરી નિયમો, પુઝ રીડરે કઈ કાળજી લેવી, મુદ્રણદોષ સુધારવા માટેની નિશાનીઓનો અભ્યાસ વગેરે.

કૃતિ: - ભારતીય પાઠ સમીક્ષા

Unit – 1 : પાઠ્ય સમીક્ષાના મૂળ તત્ત્વો, પાઠોના પ્રકારો, પ્રાચીન ભારતીય લેખન સામગ્રી. [૧૨]

Unit – 2 : સમીક્ષાત્મક સંસ્કરણની સમસ્યાના સંચારિત પાઠ્યગ્રંથોમાં પ્રવેશતી અશુદ્ધિના કારણો, સંશોધન અને પાઠ્યસમીક્ષાના અધિનિયમો, પાઠ્ય સંપાદન અંગે વ્યવહારુ સૂચનો. [૧૩]

Unit – 3 : કેટલીક મહત્વપૂર્ણ હસ્તપ્રતો અને સમીક્ષાત્મક સંપાદન, રામાયણ, શાકુંતલ, પંચતંત્ર. [૧૨]

Unit – 4 : મુદ્રણદોષો સુધાર પદ્ધતિ, પુઝ રીડીંગ (મુદ્રણ નિરીક્ષક) માટેના નિયમો, મુદ્રણદોષ સુધારવા જરૂરી ચિહ્નો. [૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

(૧) Indian Textual Criticism – S. M. Katre.

(૨) સંસ્કૃત પાંડુલિપિઓ અને સમીક્ષિત પાઠ સંપાદન વિજ્ઞાન – ડૉ. વસંત ભટ્ટ, સરસ્વતી પ્રકાશન, અમદાવાદ.

(૩) ભારતીય પાઠ મીમાંસા – કે. એચ. ત્રિવેદી.

(૪) પુઝ રીડીંગ – ગુજરાત વિશ્વકોષની પરિચય પુસ્તિકા

(૫) પુઝ રીડીંગ – પ્રવીણ પ્રકાશન, રાજકોટ

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- ભારતીય વિચારધારાના સંરક્ષક તરીકે, પુઝ રીડર, હસ્તપ્રત સંપાદક તરીકે, પુસ્તક સંપાદક, સમીક્ષક તરીકે, પુરાતત્ત્વીય સંશોધક તરીકે, પ્રેસ વ્યવસાય કરી શકે.

ECT – 04-02
Credits – 04

પ્રશ્નપત્ર – ૧૯ (B)

કુલ ગુણ – ૫૦

VEDANTSHAstra

વેદાન્તશાસ્ત્ર

ઉદ્દેશ : ભારતની તત્ત્વજ્ઞાનની શાખાઓમાં વલ્લભાચાર્યના સિદ્ધાંતોનો પરિચય કારાવી ભારતની વિશાળ દાર્શનિક પરંપરાથી માહિતગાર કરવા.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : વલ્લભાચાર્યનું જીવન ચરિત્ર, કૃતિઓ, અણુભાષ્ય સંજ્ઞા, અણુભાષ્યનું કર્તૃત્વ, વલ્લભાચાર્યનું તત્ત્વજ્ઞાન, વલ્લભાચાર્યની શૈલી તથા અર્થઘટન પદ્ધતિ તથા કૃતિગત વિષયો.

કૃતિ: - બ્રહ્મસૂત્ર – અણુભાષ્ય

Unit – 1 : બ્રહ્મસૂત્ર – અણુભાષ્ય – ગદ્યખંડ – તથા ત્રિસૂત્ર – જિજ્ઞાસા – ૧-૧-૧, [૧૨]

જન્માદ્ય – ૧-૧-૨, સમન્વયા – ૧-૧-૩.

Unit – 2 : બ્રહ્મસૂત્ર – અણુભાષ્ય – ગદ્યખંડ – ૨.૩ – ૨-૩-૧૨, ૨-૩-૧૩, ૨-૩-૧૬, ૨-૩-૧૮, [૧૩]

૨-૩-૧૯, ૨-૩-૨૩, ૨-૩-૨૯, ૨-૩-૩૩, ૨-૩-૩૬, ૨-૩-૪૦, ૨-૩-૪૨, ૨-૩-૪૩,
૨-૩-૪૮, ૨-૩-૫૦.

Unit – 3 : બ્રહ્મસૂત્ર – અણુભાષ્ય – ગદ્યખંડ – ૩.૨ – ૩-૨-૧, ૩-૨-૩, ૩-૨-૫, ૩-૨-૯, ૩-૨-૧૦, [૧૨]

૩-૨-૧૧, ૩-૨-૧૫, ૩-૨-૨૧, ૩-૨-૨૭, ૩-૨-૩૧, ૩-૨-૪૦, ૩-૨-૪૧.

Unit – 4 : વલ્લભાચાર્યનું જીવન તથા અદ્વૈત વેદાન્ત, શુદ્ધાદ્વૈત તથા વિશિષ્ટાદ્વૈતનું [૧૩]

દાર્શનિક વિશ્લેષણ.

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

(૧) અણુભાષ્ય – શ્રીમદ્ બ્રહ્મસૂત્રાણુભાષ્ય – જેઠાલાલ ગો. શાહ, ભાવનગર – ૧૯૨૮.

(૨) શ્રી વલ્લભાચાર્ય વિરચિત અણુભાષ્ય – ભાગ ૧ થી ૪, સંપા. – ગોવિંદલાલ હરગોવિંદ ભટ્ટ – શ્રી શુદ્ધાદ્વૈત સંસદ, અમદાવાદ – ૬.

(૩) શુદ્ધાદ્વૈત સિદ્ધાંત પ્રદીપ – પ્રો. મગનલાલ શાસ્ત્રી, બરોડા.

(૪) Religion and Philosophy of Vallabhacharya –J. G. Shah.

(૫) History of Indian Philosophy – Dasgupta.

(૬) Vedant – V. S. Ghatе.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- કથાકાર ઉપદેશક, તત્ત્વચિંતક જીવનલક્ષી મૂલ્ય, પબ્લિક સ્પીકર, કોલમ – કટાર લેખક તરીકે, દાર્શનિક વિશ્લેષક તરીકે.

આધુનિક સંસ્કૃત લઘુકથા તથા વ્યવહારિક સંસ્કૃત

MODERN SANSKRIT SHORT STORY & APPLICABLE SANSKRIT

ઉદ્દેશ : આધુનિક સમયમાં સંસ્કૃતમાં વિવિધ સ્વરૂપોમાં ખેડાણ થયું છે, તેનો પરિચય કરાવી સંસ્કૃતને વ્યવહારમાં પ્રયોજવા જરૂરી કૌશલ્ય કેળવવું તથા સંસ્કૃતમાં સ્વયં લખી શકાય તે માટે પ્રેરવું.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : આધુનિક સંસ્કૃત રચનાઓ – સ્વરૂપગત વિશેષતાઓ, વિષયો, રજૂઆત, શૈલી, લેખકો, કૃતિઓ, અભ્યાસક્રમની કૃતિઓની વિશેષતાઓ, સંસ્કૃત વ્યાકરણનો વ્યવહારમાં અને સાહિત્યમાં ઉપયોગ કરવા વાક્ય સંરચના સમજવી, વાગ્યવ્યવહાર, પાઠ્યેતર સંસ્કૃતમાં અનુવાદ.

કૃતિ: - આધુનિક લઘુકથા સંગ્રહ

Unit – 1 : લઘુકથા – સ્વરૂપ, વિકાસ, આધુનિક સંસ્કૃત લેખક પરિચય	[૧૨]
Unit – 2 : નિયત લઘુકથા	[૧૩]
Unit – 3 : નિયત લઘુકથા	[૧૨]
Unit – 4 : પાઠાન્ટર (Unseen) – સંસ્કૃતમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ, ગુજરાતીમાંથી સંસ્કૃતમાં અનુવાદ	[૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

- (૧) ૨૦ વી શતાબ્દી કા સંસ્કૃત લઘુકથા સાહિત્ય – રૂચિ કુલશ્રેષ્ઠ, રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃત સંસ્થાન, દિલ્હી.
- (૨) અર્વાચીન સંસ્કૃત સાહિત્ય દશા એવં દિશા – મંજૂલતા શર્મા, પરિમલ પબ્લિકેશન, દિલ્હી.
- (૩) Modern Sanskrit Literature Tradition and Enovation – S. B. Raghunathacharya, Sanskrit Akadami, Delhi.
- (૪) સંસ્કૃત લઘુકથા સંગ્રહ – જયવંત મિશ્ર, સ. સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્હી.
- (૫) અભિનવકાવ્યાલંકારસૂત્ર – રાધાવલ્લભ ત્રિપાઠી, સં. સંસ્થાન દિલ્હી.
- (૬) અભિનવ કાલ કા સંસ્કૃત ગદ્ય સાહિત્ય – કલાનાથ શાસ્ત્રી, રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃત સંસ્થાન, દિલ્હી.
- (૭) વ્યવહારિક સંસ્કૃત – હર્ષદેવ માધવ, પાર્શ્વપ્રકાશન, અમદાવાદ.
- (૮) સંસ્કૃત વ્યાકરણ પથદીપ – પ્રા. જતીન પંડ્યા, ગજાનન પબ્લિશર્સ, સુરત.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- આધુનિક સંસ્કૃત સાહિત્યકાર તરીકે કારકીર્દિ બનાવી શકે,
- નૈતિક મૂલ્યોના સંરક્ષક તરીકે કથાના વ્યાખ્યાતા તરીકે આગળ વધી શકે.